

دستورالعمل ضوابط تأسیس، اداره و انحلال مراکز اجتماع درمان مدار اقامتی بلندمدت و غیر اقامتی سال ۱۳۸۸

در اجرای بند ۱۲ ماده ۲۶ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۸۰/۱۱/۲۷ مجلس محترم شورای اسلامی و آیین نامه قانون موصوف مصوب جلسه مورخ ۸۷/۲/۳۰ شورای معاونین سازمان، دستورالعمل ضوابط تأسیس، اداره و انحلال مراکز اجتماع درمان مدار اقامتی بلند مدت و غیر اقامتی به منظور درمان و کاهش عوارض اعتیاد و بازتوانی معتادین توسط معاونت امور فرهنگی و پیشگیری تهیه و مورد بازبینی قرار گرفته است.

ماده ۱ - تعریف مفاهیم و واژه‌ها

- ۱- **شخصیت حقیقی:** افراد انسانی را گویند که موضوع حق و تکلیف می باشند.
- ۲- **شخصیت حقوقی:** عبارت است از گروهی از افراد انسانی یا منفعتی از منافع عمومی که قوانین موضوعه آن را در حکم شخص طبیعی و موضوع حقوق و تکالیف قرار داده باشد.
- ۳- **موسس:** کسی که سازمان یا کار یا گروهی را پس از طی مراحل پیش بینی شده به وجود می آورد با این منظور که بعد از او بماند.
- ۴- **مقیم:** فرد داوطلب درمان که به مرکز اجتماع درمان مدار اقامتی بلند مدت یا غیر اقامتی مراجعه می کند و از خدمات درمانی بهره مند می گردد.
- ۵- **مواد:** ترکیبات مختلفی هستند که در صورت مصرف (تدخین، تزریق، خوراکی و انفیه و ...) باعث تغییر کارکرد مغز می شوند.
- ۶- **وابستگی به مواد (اعتیاد):** نشان گانی است که با الگوی رفتاری مشخص می شود که در این الگو، مصرف یک ماده یا گروهی از مواد، از سایر رفتارهایی که قبلاً برای فرد ارزشمند بوده به مراتب اولویت بیشتری پیدا می کند و شخص علیرغم بروز مشکلات مرتبط با مصرف مواد به مصرف ادامه می دهد.
- ۷- **درمان وابستگی به مواد:** از مجموعه مداخلات طبی، روانشناختی و اجتماعی برای تغییر رفتار، بهبود عملکرد و بازگشت فرد وابسته به مواد به اجتماع با هدف نهایی درمان، دستیابی به زندگی بدون مصرف مواد.
- ۸- **بازتوانی وابستگی به مواد:** کلیه خدمات مرتبط با پیشگیری از عود و بهبود آسیبهای قبلی ناشی از سوء مصرف مواد و ارتقاء عملکرد وابستگان به مواد (معتادان) می باشد از قبیل: خدمات آموزشی، مشاوره‌ای، روان درمانی، مداخلات دارویی پیشگیری از عود چون نالتروکسان، درمان بیماریهای همراه و حمایتهای اجتماعی.

- ۹- مرکز اجتماع درمان مدار اقامتی بلند مدت (Residential Therapeutic Community):** مرکزی شبانه روزی است (دوره های ۳ تا ۶ ماهه) برای درمان و بازتوانی بیماران وابسته به مواد که روابط بین فردی و کارکرد اجتماعی آنها به شدت افت کرده، اجتماع درمان مدار با تأکید بر تغییرات رفتاری و شناختی، شامل برنامه های ساختاریافته فردی و اجتماعی نظیر: خدمات روانشناختی، مشاوره، آموزش خانواده، گروه درمانی، تشکیل گروههای خودیار خدمات مددکاری و پیگیری است. رویکرد اجتماع درمان مدار رویکردی اجتماعی است که از طریق بوجود آمدن تغییرات کلی در شیوه زندگی فرد معتاد به وی امکان طی طریق بهبودی را می دهد. این برنامه بر خودیاری، رشد فردی و حمایت هم گروهها و ایجاد محیط معنوی در مرکز تأکید دارد.
- ۱۰- مرکز اجتماع درمان مدار غیر اقامتی (Non-residential Therapeutic Community):** مرکزی روزانه و غیر اقامتی (دوره های ۳ تا ۶ ماهه) برای درمان و بازتوانی بیماران وابسته به مواد که روابط بین فردی و کارکرد اجتماعی آنها به کلی متلاشی نشده و به علت دارا بودن فعالیتهای اجتماعی قادر به اقامت تمام وقت در مرکز نیستند. این افراد قادرند پس از سم زدایی به صورت روزانه از خدمات آموزشی - درمانی، با کمک اجتماعی برای بهبود، تعدیل یا تغییر نظام زندگی، شخصیت و رفتار خود سود برند. این مداخلات از طریق برنامه اجتماع درمان مدار بر زندگی و شخصیت او اعمال می گردد.
- ۱۱- یاور:** فرد بهبود یافته از مصرف مواد که دارای یکی از شروط ذیل باشد:
- الف) فارغ التحصیل از مرکز اجتماع درمان مدار (یک سال پاک مانده باشد) و گذراندن دوره آموزشی و کارورزی (۱ ماهه) تحت نظر تیم درمان
- ب) معرفی شده از سایر مراکز درمان اعتیاد (که پروانه فعالیت دارند) که سه سال پاک مانده و دوره آموزشی و کارورزی (سه ماهه) تحت نظر تیم درمان مراکز اجتماع درمان مدار گذرانده باشد.
- تبصره ۱:** یاور باید بیماری روانی / جسمانی مختل عملکرد و یا اختلال شخصیتی حاد نداشته باشد.
- ۱۲- مدیر مقیمان:** یکی از افراد مقیم مرکز است که مطابق شیوهنامه با توجه به سابقه اقامت و فعالیت و بهبودی وی انتخاب می شود.
- ۱۳- تیم درمان:** تیم درمان مرکز که وظیفه طرح ریزی و هدایت درمان را به عهده دارند شامل روانپزشک، پزشک، روانشناس و مددکار اجتماعی می باشد. مربی ورزشی و کاردرمانگر نیز می توانند در تیم درمان حضور داشته باشند.
- ۱۴- سرپرست گروه کاری:** یکی از افراد مقیم است که درجات ارتقاء را تا مرحله سرپرستی یکی از گروههای کاری مرکز (گروه انتظامات، فرهنگی - ورزشی، ایمنی و نگهداری، آشپزخانه، نظافت، رختشویخانه) طی کرده است و وظیفه سرپرستی در انجام وظایف آن گروه را بعهده دارد.

۱۵- مسئول فنی: فرد واجد شرایطی است که از طرف مؤسس (حقیقی یا حقوقی) به بهزیستی استان معرفی تا پس از تأیید کمیسیون ماده ۲۶ بهزیستی استان، برای آن کارت مسئولیت فنی صادر و در مرکز مربوطه انجام وظیفه نماید. مدت اعتبار کارت صادره ۲ سال می باشد.

۱۶- موافقت اصولی: موافقت‌نامه‌ای است که پس از طی مراحل پیش‌بینی‌شده در دستورالعمل مربوطه توسط کمیسیون صدور پروانه‌های بهزیستی استان با اعتبار یک ساله برای متقاضیان صادر می‌گردد تا نسبت به آماده نمودن ساختمان، تجهیز و تأمین نیروی انسانی مورد نیاز و کسب تأییدیه های لازم اقدام نماید، شایان ذکر است اعتبار موافقت اصولی تا ۶ ماه نیز قابل تمدید می باشد.

۱۷- پروانه فعالیت (مجوز بهره‌برداری): مجوزی است که برای شروع و تداوم فعالیت مرکز پس از تجهیز و تأمین و معرفی نیروی انسانی مورد نیاز توسط کمیسیون عالی صدور پروانه‌ها با اعتبار سه ساله صادر می‌گردد.

۱۸- کارشناس ناظر استان: کارشناسی است که با پیشنهاد معاون امور پیشگیری استان و ابلاغ مدیرکل استان که ضرورتاً مدرک کارآیی ایشان با فعالیت مرکز مطابقت داشته امور محوله در این دستورالعمل را انجام خواهد داد.

۱۹- کارشناس ناظر شهرستان: کارشناسی است که پس از هماهنگی با معاون امور پیشگیری استان با انتخاب و ابلاغ رئیس بهزیستی شهرستان امور محوله در این دستورالعمل را انجام خواهد داد. تبصره ۱: هر جا نام مرکز برده می‌شود، منظور مرکز اجتماع درمان مدار اقامتی بلند مدت و غیراقامتی است.

ماده ۲ - ضوابط رسیدگی به تخلفات

۱ - ضوابط رسیدگی به تخلفات و شکایات و ساختار نظارتی عمومی وفق مفاد «دستورالعمل نظارت بر موسسات و مراکز غیردولتی و خیریه موضوع ماده ۲۶ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت» مصوب جلسه مورخ ۸۷/۳/۲۰ شورای معاونین سازمان خواهد بود.

ماده ۳ - ساختار نظارتی:

نظارت بر نحوه کار این مراکز براساس مفاد «دستورالعمل نظارت بر موسسات و مراکز غیردولتی و خیریه موضوع ماده ۲۶ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت» مصوب جلسه مورخ ۸۷/۳/۲۰ شورای معاونین سازمان خواهد بود.